

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Kontrolující osoba podle § 37d ZTOPO: nový nástroj v trestním řízení právnických osob

Právnická osoba sama navrhne kandidáty a hradí činnost kontrolující osoby. Nemůže jí však určovat, k jakým závěrům má dospět, a kontrolující osoba o výsledcích informuje předsedu senátu nebo státního zástupce. Nový § 37d zákona o trestní odpovědnosti právnických osob tak kontrolující osobu staví do zvláštního postavení mezi právnickou osobou a orgány činnými v trestním řízení.

Kdy se kontrola uplatní

Od 1. července 2026 zavedl zákon č. [270/2025](#) Sb. nový odklon v podobě podmíněného upuštění od trestního stíhání právnické osoby. Rozhodnout o něm lze už ve fázi prověřování, po zahájení trestního stíhání i v řízení před soudem.

Nejde o ukončení věci pro nedostatek důkazů. Výsledky trestního řízení musí dostatečně odůvodňovat závěr, že se skutek stal, je trestným činem a spáchala jej právnická osoba. Ta musí s odklonem souhlasit, vypořádat způsobenou škodu nebo získané bezdůvodné obohacení, zavázat se k nápravě škodlivých následků a složit přiměřenou částku určenou na pomoc obětem trestné činnosti.

Je-li to odůvodněno povahou a závažností činu, okolnostmi jeho spáchání nebo poměry právnické osoby, přistupuje další závazek. Jednou z jeho možných podob je příprava a zavedení účinného souboru preventivních a nápravných opatření spojené s kontrolou podle § 37d ZTOPO. V takovém případě může zkušební doba činit šest měsíců až pět let. U základní varianty podmíněného upuštění bez některého ze zvláštních závazků podle § 37b odst. 2 ZTOPO činí zkušební doba šest měsíců až dva roky.

Kontrola se tedy neuplatní u každé trestně stíhané právnické osoby ani automaticky u každého podmíněného upuštění. Navazuje pouze na závazek podle § 37b odst. 2 písm. c) ZTOPO.

Současně je třeba ji odlišovat od zproštění trestní odpovědnosti podle § 8 odst. 5 ZTOPO. To se vztahuje k úsilí, které právnická osoba vynaložila, aby trestnému činu zabránila. Kontrola podle § 37d se naopak zaměřuje na nápravu po zjištěném pochybení. Později přijatá opatření nemohou zpětně nahradit nedostatečnou prevenci, mohou však ovlivnit další procesní postup i případné rozhodování o trestu.

Kdo může být kontrolující osobou

Kontrolu může vykonávat auditor nebo advokát, případně společnost či zaměstnavatel, jejichž jménem nebo na jejichž účet je advokacie vykonávána. Vždy musí jít o osobu specializovanou na kontrolu přípravy a zavádění preventivních a nápravných opatření.

Advokáti přitom nebyli zahrnuti v původním vládním návrhu. Do zákona byli doplněni během projednávání v Poslanecké sněmovně, mimo jiné v reakci na obavy, že samotných specializovaných auditorů nebude dostatek. Zákon současně stanoví, že výkon této kontroly auditorem se nepovažuje za auditorskou činnost podle zákona o auditorech.

ZTOPO nezavádí zvláštní certifikaci ani veřejný seznam kontrolujících osob. Odbornost kandidáta se proto bude posuzovat v konkrétní trestní věci.

Právníká osoba předloží soudu nebo v přípravném řízení státnímu zástupci seznam tří kandidátů spolu s jejich plány výkonu kontroly. Schválení mohou být pouze kandidáti, u nichž jejich odborné předpoklady, poměry a navržený plán poskytují záruku řádného výkonu kontroly. Kandidát musí být odmítnut, pokud taková záruka chybí kvůli jeho vztahu k věci nebo k právnické osobě. Ze schválených kandidátů si potom společnost zvolí kontrolující osobu.

Kontrolor není běžným poradcem společnosti

Postavení kontrolující osoby je založeno na určitém napětí. Náklady kontroly hradí právnická osoba, která musí rovněž poskytnout potřebnou součinnost. Kontrolující osoba však není vázána pokyny, které by odporovaly plnění jejich zákonných povinností.

Specificky je upravena také mlčenlivost. Kontrolující osoba ji obecně zachovává, nikoli však vůči předsedovi senátu nebo státnímu zástupci pro účely zpráv a dalších vyžádaných informací o výkonu kontroly. Neznamená to, že by se bez dalšího rušila důvěrnost veškeré komunikace společnosti s advokáty. Vyžaduje to však přesné oddělení činnosti kontrolující osoby od právního poradenství a obhajoby a jasné vymezení informací, k nimž bude mít kontrolor přístup.

Předchozí vztah kandidáta ke společnosti zákon automaticky nevylučuje. Může však vyvolat pochybnosti, zda kandidát poskytuje dostatečné záruky řádné kontroly – zejména pokud se dříve podílel na vytvoření opatření, jejichž zavádění má následně hodnotit.

Nestanoví-li předseda senátu nebo státní zástupce jinak, kontrolující osoba podává zprávu nejméně jednou ročně. Není-li kontrola vykonávána řádně, může být kontrolor vyzván k odstranění nedostatků. Pokud náprava není možná nebo k ní nedojde, jeho činnost bude ukončena a společnost musí zvolit jinou kontrolující osobu.

Samotná kritická zpráva automaticky neznamená zahájení nebo pokračování trestního stíhání. Jestliže však právnická osoba nesplní převzaté závazky nebo neposkytne potřebnou součinnost, může být rozhodnuto, že se neosvědčila.

Zákon vyžaduje plán, jeho obsah však neurčuje

ZTOPO nestanoví, co přesně má plán výkonu kontroly obsahovat. Veřejně dostupná česká metodika určená přímo kontrolujícím osobám podle § 37d nebyla v době dokončení tohoto článku vydána. Tuto mezeru nevyplňuje ani příloha č. 1 k pokynu obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně č. 1/2026, která pouze počítá s předáváním příslušných rozhodnutí Nejvyššímu státnímu zastupitelství. Právě plán kontroly se proto může stát rozhodujícím podkladem pro posouzení odbornosti kandidáta a přiměřenosti navrhovaného postupu.

Určité vodítko nabízí třetí, přepracované vydání Metodiky Nejvyššího státního zastupitelství k aplikaci § 8 odst. 5 ZTOPO z roku 2020. Ačkoli vznikla pro jiný účel a přijetí § 37d předchází, při hodnocení compliance opatření rozlišuje hledisko funkční, materiální, časové, personální, hledisko způsobilosti opatření a hledisko procesní. Současně pracuje s preventivní, detekční a reakční funkcí compliance systému a s cyklem postupného plánování, zavádění, kontroly a zlepšování opatření.

Metodiku nelze na kontrolu podle § 37d použít mechanicky. Zatímco § 8 odst. 5 se zaměřuje především na prevenci existující před spácháním trestného činu, nový institut sleduje zejména účinnost následné nápravy. Základní otázka je však obdobná: zda opatření odpovídají konkrétním

rizikům společnosti, zda byla skutečně zavedena a zda jsou průběžně kontrolována, vynucována a aktualizována.

Inspirace ze zahraničních oficiálních metodik

Vodítko nabízí i metodiky amerického ministerstva spravedlnosti^[1]. Při hodnocení compliance programu pracuje U.S. Department of Justice se třemi základními otázkami: zda je program vhodně navržen, zda má potřebné zdroje a skutečnou podporu vedení a zda funguje v každodenní praxi.

Ještě bližší vztah k § 37d má metodika pro výběr corporate monitorů z roku 2025^[2]. Podle ní má být rozsah kontroly zaměřen na konkrétní příčiny původního pochybení a riziko jeho opakování. Posuzuje se odbornost a nezávislost kandidáta, jeho personální kapacita, navržený postup, náklady i dopad kontroly na běžné fungování společnosti. Společnost přitom navrhuje tři až pět kandidátů; česká úprava požaduje tři.

Americká metodika dále počítá s plánem práce, rozpočtem, odhadem personálního zajištění a pravidelnou komunikací mezi společností, monitorem a státem. V České republice nejsou tato pravidla závazná, mohou však napovědět, co by měl přesvědčivý plán výkonu kontroly obsahovat: vymezení kontrolovaných rizik, používané metody, požadované podklady, harmonogram, složení týmu, způsob testování účinnosti opatření, pravidla reportingu a předpokládané náklady.

Nová specializace i nový procesní výsledek

Novinka nespočívá v požadavku, aby compliance program skutečně fungoval – ten platí již dnes. Pokud právnická osoba již před spácháním trestného činu vynaložila veškeré úsilí, které po ní bylo možné spravedlivě požadovat, může se uplatnit zproštění trestní odpovědnosti podle § 8 odst. 5 ZTOPO. Nový odklon má význam především tam, kde tyto podmínky splněny nebyly a výsledky trestního řízení naopak odůvodňují závěr, že právnická osoba trestný čin spáchala. Následná a prokazatelná náprava jí nyní může otevřít výslovně upravenou cestu k ukončení trestní věci bez odsouzení.

Nejde však o automatický nárok ani o pouhé dodatečné zavedení compliance programu. Společnost musí splnit všechny zákonné podmínky a soud nebo státní zástupce musí takový způsob vyřízení věci považovat za dostačující. Pokud se právnická osoba ve zkušební době osvědčí, nemůže být pro stejný skutek znovu trestně stíhána a u probíhajícího trestního stíhání nastávají účinky jeho zastavení.

Význam může mít nový institut také pro veřejné zakázky. Podmíněné upuštění samo o sobě není odsouzením, a proto automaticky nevede ke ztrátě základní způsobilosti dodavatele podle § 74 zákona o zadávání veřejných zakázek. Samostatnou možnou podmínkou odklonu podle § 37b odst. 2 písm. a) a odst. 3 ZTOPO však může být závazek, že se společnost po určitou dobu nebude účastnit zadávacích řízení. Takový závazek se s kontrolou podle § 37d automaticky nepojí. Původní jednání může navíc podle okolností představovat závažné profesní pochybení ve smyslu § 48 odst. 5 písm. f) zákona o zadávání veřejných zakázek. Zadavatel však musí prokázat, že se jej dodavatel dopustil v posledních třech letech a že toto pochybení zpochybňuje jeho důvěryhodnost; případné vyloučení je fakultativní. Naopak zpráva kontrolující osoby může sloužit jako jeden z důkazních podkladů pro prokázání, že dodavatel skutečně přijal dostatečná nápravná opatření a obnovil svou způsobilost podle § 76 tohoto zákona, tedy provedl takzvaný self-cleaning. O dostatečnosti těchto opatření však rozhoduje zadavatel, který závěrem kontrolující osoby není vázán. Obnovení způsobilosti zároveň nemá vliv na povinnost společnosti dodržet případný závazek neúčastnit se zadávacích řízení podle § 37b ZTOPO.

Praktický význam § 37d je proto především důkazní: kontrolující osoba má nezávisle ověřit, zda společnost nápravu pouze deklarovala, nebo ji skutečně provedla. Skutečnou novinkou tak není povinnost mít funkční compliance, ale kodifikovaná možnost, aby prokazatelná následná náprava vedla k ukončení trestní věci bez odsouzení.

Mgr. Vendula Šustrová,
advokát

Jakub Klaus

CERHA HEMPEL

Kališ & Partners

[CERHA HEMPEL Kališ & Partners](#)

Týn 639/1
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 111 711
e-mail: office@cerhahempel.cz

[1] Srov.: >>> [zde](#).

[2] Srov.: >>> [zde](#).

Další články:

- [Chybějící protokol jako důvod procesní nepoužitelnosti kamerového záznamu pořízeného při sledování osob a věcí v trestní věci](#)
- [Kontrolující osoba podle § 37d ZTOPO: nový nástroj v trestním řízení právnických osob](#)
- [Komu patří auta z Auta Super? Odpověď nebude v technickém průkazu](#)
- [Když formální trestnost nestačí: co přinesl nálezný IV. ÚS 455/26 k subsidiaritě trestní represe](#)
- [Zbraňová amnestie v praxi: kdy \(ne\)může vydání zbraně vést k zániku trestní odpovědnosti?](#)
- [Význam sportovních pravidel při posuzování odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy](#)
- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)